

סקירה משפטית

יוני 2019

קוראות וקוראים יקרים,

חב' טבע – אחת מחברות הדגל של התעשייה הישראלית, נתבעה לאחרונה על ידי 44 מדינות בארצות הברית בטענה חמורה של תיאום מחירים בינה לבין יצרניות של תרופות גנריות. לפי הנתען, התיאום הוביל לנסיקת מחירים בשיעורים משמעותיים. כידוע, קרטל מחירים עומד בליבת האיסור המוטל על ידי חוקי התחרות בארץ ובעולם, משום פגיעתו הקשה ביעילות השוק וברווחת הצרכן. ההלכה היא מושרשת וידועה: תיאום מחירים נחשב לפסול ככזה (per-se illegal), ללא צורך בניתוח שוק, וזאת נוכח תוצאותיו השליליות המובהקות. והנה, המציאות מלמדת כי שחקנים בשוק עלולים להתפתות להפך את האיסור למרות בהירותו, ומצדיקה חיזוק של רשויות הרגולציה בתחום האכיפה (למעקב אחר [ההליך בארצות הברית](#)).

תחום האכיפה מקבל חיזוק גם מכיוון התובענות הייצוגיות, המהוות מכשיר דיוני רב-ערך במאבק נגד הפרות של דיני התחרות. במאי החולף, בית המשפט העליון בארצות הברית אישר לבעלים של מכשירי אייפון לתבוע את חב' אפל בעילה של מונופולזיציה בשוק האפליקציות. נטען כי שוק האפליקציות נשלט על ידי אפל באמצעות הפלטפורמה הווירטואלית App Store. נטען שאפל מנצלת לרעה את כוח השוק שלה בפלטפורמה זו, בכך שהיא גובה עמלות מופרזות מספקי האפליקציות, אשר מהם הצרכן רוכש זכויות שימוש. ההחלטה פותחת שער לתבוע יצרן מונופוליסטי גם בידי מי שהוא לכאורה צרכן עקיף.

להחלטה ראו: https://www.supremecourt.gov/opinions/18pdf/17-204_bq7d.pdf

אנו שמחות להפנות אתכם למחקר שבוצע במרכז חת לחקר התחרות והרגולציה בנושא [הרפורמה בענף הסלולר](#) ואשר הוגש לעיון למשרד התקשורת. המחקר מלמד כי רפורמות רגולטוריות שבוצעו בהצלחה רבה בענף זה בעשור האחרון – טרם הושלמו, וכי חסר נדבך חשוב לעידוד ההתפתחות הטכנולוגית. אנו מפנות אתכם גם לנייר עמדה שגובש במרכז חת בנושא [רגולציה של מעצמות הטכנולוגיה](#).

ביום 3 ליוני 2019 ערכנו יום עיון להצגת מחקרים בתחום החשוב של תעסוקה ומגדר. אנו מפנות אתכם לעיון בתכני הכנס [באתר המרכז](#).

תודה לחוקרת הבית של מרכז חת ד"ר רו"ח הילית כץ, ולעמיתי המחקר הצעירים של מרכז חת שעמלו על הכנת הסקירה המשפטית: אוריין רום, אלעד מיכאל, אסתאר בנעים, מור קיפר, עמירם ז'נו ושחר קינן.

מאחלות לכן ולכם קיץ נעים; קריאה מהנה!

השופטת בדימוס ד"ר איריס סורוקר, מנהלת עו"ד ענבר גוטליב ריבקיין, עוזרת משפטית

גוגל משתלטת על טלפונים חכמים מבוססי אנדרואיד

ביולי 2018 החליטה הנציבות האירופאית להטיל על גוגל קנס בסך 4.34 מיליארד ארו בגין הפרת חוקי התחרות של האיחוד האירופי. נמצא שגוגל הפעילה פרקטיקות מונופוליסטיות כלפי יצרנים של מכשירי טלפון מבוססי אנדרואיד, במטרה לבסס את הדומיננטיות שלה כמנוע חיפוש אינטרנטי. מאז 2011, גוגל הטילה הגבלות על יצרני האנדרואיד:

- גוגל דרשה מהיצרנים להתקין מראש את אפליקציית החיפוש שלה ואת אפליקציית הדפדפן (Chrome), כתנאי לרישוי בחנות האפליקציות שלה;
- גוגל שילמה ליצרני האנדרואיד ולמפעילי רשתות הסלולר כדי שיעניקו לה בלעדיות באפליקציית החיפוש במכשירים הסלולריים;
- גוגל הטילה איסור על יצרנים למכור מכשירים סלולריים עם גרסאות חלופיות לאנדרואיד שלא אושרו על ידה.

מהו הפסול שנפל בפרקטיקות אלה?

רובן המכריע של הכנסות גוגל מבוססות על מוצר הדגל שלה – מנוע החיפוש באינטרנט. מנוע החיפוש של גוגל הוא דומיננטי בשווקים הלאומיים של האיחוד האירופי. בשוק זה, המאופיין בחסמי כניסה גבוהים, גוגל מחזיקה בנתח שוק של יותר מ-90%. גוגל הבינה כי המעבר ממחשבים שולחניים לגלישה בטלפון הסלולרי, שהחל באמצע שנות האלפיים, הוא משמעותי; לפיכך עקבה אחר התפתחות זו במגמה לשמר את המשתמשים במנוע החיפוש שלה גם במכשירים סלולריים.

כ-80% ממערכות ההפעלה לטלפונים סלולריים חכמים בעולם הם מבוססי אנדרואיד. גוגל מצדה היא שחקן דומיננטי בשוק חנויות האפליקציות: חנות האפליקציות "פליי" מהווה מקור ליותר מ-90% מאפליקציות שהורדו על ידי משתמשים במכשירי אנדרואיד; חנות האפליקציות של גוגל אינה מוגבלת למערכת הפעלה מסוימת, וזאת לעומת חנות האפליקציות של אפל, שזמינה רק במכשירי iOS.

יצרני מכשירים המעוניינים לרכוש את האפליקציות והשירותים הקנייניים של גוגל, צריכים להתקשר בחוזה עמה ובמסגרתו גוגל מטילה מגבלות. גוגל פעלה בשלושה מישורים שונים של פרקטיקות, אשר מרתן לבסס את מיקומה הדומיננטי כמנוע חיפוש באינטרנט:

1. **קשירה:** גוגל הציעה את היישומים שלה כחבילה, הכוללת את חנות "גוגל פליי", את אפליקציית החיפוש של גוגל ואת דפדפן גוגל כרום. יצרני המכשירים אישרו כי חנות הפליי היא אפליקציית "חובה" שכן משתמשים מצפים למצוא אותה מותקנת מראש על המכשירים שלהם.

2. **תשלומים מותנים בהתקנה מוקדמת ובלעדית של אפליקציית החיפוש בסלולר:** גוגל העניקה תמריצים כספיים משמעותיים ליצרני המכשירים הגדולים ביותר, כמו גם למפעילי רשתות סלולריות, בתנאי שיתקינו מראש את אפליקציית החיפוש שלה באופן בלעדי על כל מכשירי האנדרואיד שלהם. הדבר פגע בתחרות, מכיוון שפעולה זו נתנה תמריץ שלילי ליצרנים להתקין אפליקציות חיפוש של המתחרים.

3. **חסימה בלתי חוקית:** גוגל מנעה מיצרני האנדרואיד להשתמש בכל גרסה חלופית של אנדרואיד שלא אושרה על ידה. יצרנים שהיו מעוניינים להתקין על המכשירים שלהם יישומים קנייניים של גוגל, נאלצו להתחייב שלא לפתח או למכור מכשיר הפועל על גרסת אנדרואיד שלא אושרה על ידי גוגל.

הנציבות קבעה כי הפרקטיקה של גוגל בשלושת המישורים הנ"ל מהווה חלק מהאסטרטגיה כוללת שמטרתה לבסס את הדומיננטיות שלה כמנוע חיפוש כללי באינטרנט, שעה שהצורך באינטרנט סלולרי הולך וגובר. שיטות "הקשירה" הבטיחו את ההתקנה של מנוע החיפוש והדפדפן של גוגל כמעט על כל מכשירי האנדרואיד. באמצעות תשלומי הבלעדיות, גוגל צמצמה את התמריץ של יצרני האנדרואיד להתקשר עם גורמים אחרים. החסימה אפשרה לגוגל לשלוט בהתקנות של אפליקציות על תשתית האנדרואיד, לדחיקת מתחרים.

לתמצית ההחלטה:

http://europa.eu/rapid/press-release_IP-18-4581_en.htm

נמצא שגוגל הפעילה פרקטיקות מונופוליסטיות כלפי יצרנים של מכשירי טלפון מבוססי אנדרואיד, במטרה לבסס את הדומיננטיות שלה כמנוע חיפוש אינטרנטי

גוגל מנעה מיצרני האנדרואיד להשתמש בכל גרסה חלופית של אנדרואיד שלא אושרה על ידה

גוגל נקנסה בגין הפרת תקנות הגנת המידע – GDPR

ביום 21 בינואר 2019, הרשות להגנת הפרטיות הצרפתית (CNIL Commission National Data Protection), הטילה קנס כספי של 50 מיליון ארו על גוגל, בגין הפרת התקנות להגנת מידע (General Data Protection Rules – GDPR), בשל העדר שקיפות, מידע לקוי ואי קבלת הסכמה תקפה מצד גולשים לשימוש במידע פרטי שלהם. הרשות ציינה כי איסוף ועיבוד נתונים על ידי גוגל מבוסס על כמות עצומה של מידע העלולה לחשוף חלקים חשובים מחייהם הפרטיים של המשתמשים. היקף פעולת העיבוד מטיל ספק ביכולת של המשתמשים לשלוט בשימוש בנתונים אישיים שלהם. נמצאו הפרות מתמשכות שלא היו מוגבלות בזמן או בהיקף שימוש. החקירה החלה בעקבות תלונות קבוצתיות מארגונים שונים שטענו כי לגוגל אין בסיס משפטי חוקי לעיבוד הנתונים האישיים של המשתמשים בשירותיה. הרשות ביצעה בדיקות מקוונות וניתחה את תבנית הגלישה של המשתמש בשירותי גוגל ואת המסמכים שהמשתמש נדרש אליהם בעת יצירת חשבון. על בסיס הבדיקות שבוצעו, CNIL מצאה שני סוגי הפרות של תקנות ה-GDPR:

1. הפרת חובת השקיפות והמידע:

נמצא כי מידע חיוני הנוגע לאופן שבו גוגל משתמשת במידע פרטי – אינו נגיש בקלות למשתמשים. המידע החיוני כולל את מטרות עיבוד הנתונים, תקופות אחסון הנתונים וכן קטגוריות של נתונים אישיים המשמשים את גוגל לצורך בניית פרופיל צרכני והתאמת מודעות פרסום. משתמש המבקש לדעת מה נעשה במידע פרטי אודותיו, צריך לעבור בין מסמכים שונים ורבים, ולדלג בין מסכים רבים המפנים זה אל זה בלחצנים וקישורים. כאשר משתמש רוצה לקבל מידע אודות הנתונים האישיים שלו שנאספו למטרות של פרסום פרסונלי, עליו לבצע מספר פעולות ולעבור מספר שלבים המקשים על הגישה למידע.

2. הפרת החובה לקבל הסכמה מיועדת:

הרשות ציינה כי פעולות העיבוד שגוגל מבצעת במידע פרטי הן מסיביות ופולשניות. למרות זאת, המידע שגוגל מוסרת למשתמש בעניין השימושים שהיא עושה במידע פרטי – אינו ברור ואינו מלא. המשתמשים אינם מסוגלים להבין את היקף פעולות העיבוד, ומטרות העיבוד מתוארות באופן כללי ומעורפל. נמצא פגם בהיבט של קבלת הסכמה מצד המשתמש לעיבוד הנתונים משתי סיבות:

א. הסכמת המשתמשים אינה מספקת.

המידע על פעולות העיבוד נמצא במספר מסמכים ואינו מאפשר למשתמש להיות מודע להיקפם. לדוגמה: בקטגוריית "התאמה אישית של פרסומות" לא ניתן לקבל מידע מלא על השירותים, האתרים והיישומים המעורבים בפעולות העיבוד.

ב. ההסכמה אינה ספציפית וחד משמעית.

בעת יצירת החשבון, המשתמש מתבקש להסכים לתיבות "אני מסכים לתנאים ולהגבלות של גוגל" ו"אני מסכים לעיבוד המידע כפי שתואר לעיל ולהסבר במדיניות הפרטיות". כאשר המשתמש יוצר את החשבון ומסכים לתיבות הללו, הוא לכאורה נותן את הסכמתו עבור כל פעולות העיבוד שמבצעת גוגל. אך תקנות ה-GDPR קובעות כי ההסכמה צריכה להיות ספציפית והיא תקפה רק אם ניתנה באופן ברור לכל מטרה ושימוש בנתונים.

זו הפעם הראשונה בהן מיושמות הסנקציות שלפי תקנות ה-GDPR. הרשות ציינה כי סכום הקנס מוצדק ביחס לחומרת הפגיעות בעקרונות יסוד של שקיפות, ידוע והסכמה. עוד צוין כי מכיוון שהמודל הכלכלי של גוגל מתבסס בחלקו על התאמת פרסומת אישית, קיימת חשיבות לכך שתכבד את חובותיה כלפי המשתמשים.

לתמצית ההחלטה:

<https://www.cnil.fr/en/cnils-restricted-committee-imposes-financial-penalty-50-million-euros-against-google-llc>

נמצא כי מידע חיוני הנוגע לאופן שבו גוגל משתמשת במידע פרטי – אינו נגיש בקלות למשתמשים

הרשות ציינה כי פעולות העיבוד שגוגל מבצעת במידע פרטי הן מסיביות ופולשניות

גוגל שואפת להשתלט על שוק הפרסום

במרץ 2019 החליטה הנציבות האירופית לקנוס את חברת גוגל בכ-1.49 מיליארד יורו (שהם 1.29% ממחזור העסקים השנתי של החברה נכון לשנת 2018), בעקבות מונופולזציה בשוק הפרסום באינטרנט. על פי החלטת הנציבות, גוגל ניצלה לרעה את כוח השוק שלה בשוק מנועי החיפוש, שעה שכפתה על אתרי אינטרנט להתחייב להעניק לה בלעדיות ולהימנע מלהציב פרסומות של גורמי פרסום מתחרים.

החלטה זו היא השלישית במספר מאז שנת 2017 והיא מעלה את סך הקנסות שהנציבות האירופאית הטילה על גוגל לסך של 8.2 מיליארד ארו (קנס ראשון הוטל על החברה ביוני 2017, בנימוק לפיו החברה ניצלה לרעה את מעמדה המונופוליסטי בשוק מנועי החיפוש להענקת יתרון תחרותי לחנות הווירטואלית שלה להשוואת מחירים, (ראו תמצית החלטה: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-17-1784_en.htm). קנס שני הוטל על גוגל ביוני 2018 – כנסקר לעיל, וזאת לאחר שגוגל נתפסה בפרקטיקות שמטרתן לדחוק מתחרים בטלפונים חכמים מבוססי האנדרואיד.

לפי ההחלטה, גוגל נהנית מכוח שוק מונופוליסטי בענף הפרסום באינטרנט לפחות משנת 2006, וברוב תקופה זו חלשה על נתח של יותר מ-85% מהשוק. שוק זה מציב בפני המתחרים חסמי כניסה גבוהים בשל ההשקעה הכספית הדרושה לפיתוח ולתחזוקת פלטפורמת פרסום וליצירת פורטפוליו גדול מספיק של גופים מפרסמים ואתרים בהם ניתן לפרסם. הנציבות מצאה כי גוגל פועלת לפי אסטרטגיה לדחיקת מתחרים, כאשר היא חותמת על חוזים עם אתרים המעוניינים לפרסם מודעות פרסום. בחוזים אלה, גוגל הגבילה את בעלי האתרים המפרסמים מלהתקשר עם גופים אחרים העוסקים בתיווך פרסום באינטרנט וכך הפכה למתווכת הבלעדית בין הגופים המפרסמים לבין בעלי האתרים המעוניינים לפרסם. גוגל מימשה אסטרטגיה זו דרך פלטפורמת תיווך לפרסום בשם AdSense For Search.

הנציבות ציינה כי גוגל היא השחקן החזק ביותר בשוק הפרסום באינטרנט בשוק האירופאי. רוב כוחה מגיע מפרסום באינטרנט באמצעות מוצר הדגל שלה, מנוע החיפוש "גוגל", המספק תוצאות חיפוש למשתמשים. מאחר שגוגל אוחדת נתח שוק מכריע ממרחב הפרסום באינטרנט, תחרות מצד מתחרים כמו Microsoft ו-Yahoo אינה מעשית. המתחרים אינם יכולים לפרסם במרחב שגוגל חולשת עליו באמצעות מנוע החיפוש שלה, ולכן מתחדדת החשיבות של האתרים שמשכירים את המרחב הפנוי באתריהם לצרכי פרסום. פרסום באתרים אלה, לטענת הנציבות, הוא נקודת כניסה חשובה לצמיחה עסקית ולתחרות מול גוגל בשוק הפרסום האינטרנטי.

הנציבות בדקה מאות הסכמים שגוגל חתמה עם האתרים המפרסמים. מהסכמים אלה עלו הנקודות הבאות:

1. החל משנת 2006, גוגל כללה סעיפי בלעדיות בחוזים שמשמעותם איסור על הצבת פרסום מתחרה בדפי תוצאות החיפוש;
2. החל משנת 2009, גוגל דרשה מהאתרים המפרסמים לשמור לה את המקומות הרווחיים ביותר וחייבה אותם להתחייב למספר מינימלי של פרסומים מטעם גוגל. משמעות הדרישה הייתה מניעה ממתחריה של גוגל להציב מודעות במקומות המבוקשים ביותר בדפי תוצאות החיפוש.
3. החל משנת 2009, גוגל החלה לכלול בחוזים סעיפים שדרשו מהאתרים המפרסמים לקבל אישור בכתב מגוגל לפני כל הוספה של מודעת פרסום מטעם מתחרים. לגוגל ניתנה האפשרות לבחור בעצמה עד כמה אטרקטיבי ומבוקש יהיה המקום שבו יופיעו המודעות של יריביה!

מהלכים אסטרטגיים אלה הוכיחו שגוגל כפתה על האתרים המפרסמים התחייבות להעניק לה בלעדיות בשוק הפרסום – דבר שמנע ממתחריה להציב מודעות פרסום באתרים מסחריים גדולים, בהם נעשה שימוש רחב על ידי משתמשים. מטרת האסטרטגיה הייתה לשמר בידי גוגל מיקומים בעלי ערך בהופעות של מודעות מסחריות באתרים המפרסמים. הנציבות הדגישה כי גוגל היא בעלת כוח שוק דומיננטי הודות למנוע החיפוש שלה ומכאן שמוטלת על החברה האחריות שלא לנצל לרעה את מעמדה בניסיון להגביל תחרות.

לתמצית ההחלטה:

http://europa.eu/rapid/press-release_IP-19-1770_en.htm

גוגל ניצלה לרעה את כוח השוק שלה בשוק מנועי החיפוש, שעה שכפתה על אתרי אינטרנט להתחייב להעניק לה בלעדיות ולהימנע מלהציב פרסומות של גורמי פרסום מתחרים

מאחר שגוגל אוחדת נתח שוק מכריע ממרחב הפרסום באינטרנט, תחרות מצד מתחרים כמו Microsoft ו-Yahoo אינה מעשית

התובע משלם לנתבע בהסכם פשרה?

בחודש פברואר 2019, רשות הסחר בארצות הברית, ה-FTC, הגיעה להסדר הדדי עם טבע תעשיות פרמצבטיות בע"מ בקשר לפעילויות אנטי-תחרותיות שביצעה בתחום הפארמה. במסגרת ההסדר, טבע התחייבה שלא להיקשר בהסכמי reverse payment patent settlement במשך 10 שנים ובתמורה יופסקו ההליכים המשפטיים שמתנהלים נגדה בקשר עם אותם הסכמים.

הסכמי reverse payment patent settlement, ידועים גם כהסכמי pay-for-delay. אלו הסכמים בענף התרופות שנעשים בין התובעת – חברה שבבעלותה פטנט על תרופה (החברות האינבטיביות), לבין הנתבעת – חברה שמפרה את הפטנט לכאורה (החברה הגנרית). בהסכמים אלה, החברה האינבטיבית (התובעת) מתחייבת לשלם לחברה הגנרית (הנתבעת) סכום כספי על מנת לסיים את תביעת הפטנט בפשרה. מוכרים שני מצבים שכיחים שבהם התובעת תבחר לשלם לנתבעת (ולא להיפך): המצב הראשון הוא כאשר הפטנט פקע, וכדי לעכב את הכניסה של התרופה הגנרית החדשה לשוק, החברה האינבטיבית משלמת לחברה הגנרית כסף במסגרת הסכם הפשרה, כך שאם תצליח – תאבד התובעת את הבלעדיות בתרופה. המצב השני שבו התובעת תרצה לשלם לנתבעת הוא כאשר החברה הגנרית מנסה לערער על תוקף הפטנט שבבעלות החברה האינבטיבית. כתוצאה מהסכמים כאלה, נשללת מהצרכנים תרופה גנרית שעשויה להוות חלופה זולה לתרופה המוגנת ובעל הפטנט זוכה בשליטה בשוק לפרק זמן נוסף. לכן, הסכמים אלו הם בעלי פוטנציאל לפגיעה בצרכנים ובתחרות.

תוקפם של הסכמים אלה נבחן בהחלטה תקדימית של בית המשפט העליון בארצות הברית בעניין *FTC v. Actavis, Inc.*, 133 S. Ct. 2223 (2013), בו נקבע לראשונה כי במקרים מסוימים הסכמים כאלה יימצאו מפרים את דיני האנטי-טרסט האמריקניים. בית המשפט העליון קבע קריטריונים לזיהוי הסכמים נוגדי תחרות, ובתוך כך: היקף התשלום המועבר בין הצדדים; מידת הזיקה בין ההסכם לבין עלויות ההתדיינות הצפויות לבעל הפטנט; עצמאות ההסדר וניתוקו מטובות הנאה אחרות; וסעיף "סל", הכולל כל סיבה להצדקת הסכם הפשרה. ראו:

https://www.supremecourt.gov/opinions/12pdf/12-416_m5n0.pdf

חב' טבע נקשרה בהסכמים אנטי-תחרותיים הנקראים הסכמי no AG (no authorized generic). בהסכמים מסוג זה, החברה הגנרית מתחייבת שלא לצאת לשוק עם תרופה כנגד תשלום כספי שהחברה האינבטיבית התחייבה לשלם, וזאת למרות שקיבלה אישור לשיווק התרופה מה-FDA. כתוצאה מכך נגרם נזק כפול: נזק לצרכן, שנמנעה ממנו חלופה זולה בפרק זמן מסוים; ובנוסף נפגעת התחרות בין חברות התרופות, המנועות לקבל היתר לשיווק התרופה הגנרית בפרק זמן מסוים. ההסדר התקבל על רקע [הליכים קודמים](#) כנגד טבע משנת 2015 בגדרם טבע שילמה כ-1.2 מיליארד דולר כפיצוי לצרכנים ולחברות פארמה.

מיזוגים אנכיים: לאשר או לא לאשר

ביום 28 לינואר 2019, ה-FTC האמריקנית אישרה מיזוג בענף הציוד המשרדי. הרוכשת היא חב' Staples המפיצה הגדולה ביותר בארצות הברית לציוד משרדי. היא מוכרת ציוד משרדי לצרכנים סופיים, לחנויות קמעונאות של ציוד משרדי, ולבתי עסק. החברה הנרכשת היא Essendant – אחת משני סיטונאים (reseller) שפועלים כיום בשוק הציוד המשרדי בארצות הברית. אסנדנט מוכרת סחורות לשחקנים הגדולים ביותר בתחום, וביניהן לסטייפלס עצמה וכן לאופיס דיפו. בנוסף היא מוכרת לקמעונאים מקוונים כמו אמזון. רוב הקמעונאים להם מוכרת אסנדנט הם מתחרים של סטייפלס בתחום הציוד המשרדי. בשנת 2018 הוסכם בין החברות כי סטייפלס תרכוש את כל מניות חב' אסנדנט ותשלם לבעלי המניות סכום כולל של כ-482.7 מיליון דולר ובכך תמזג לתוכה את חב' אסנדנט.

במסגרת האישור נדונה המדיניות הראויה ביחס למיזוגים אנכיים. כידוע, מיזוג אנכי הוא מצב שבו שתי החברות המתמזגות ממוקמות בשלבים שונים של שרשרת האספקה; כאן, שתי החברות מספקות שירותים לבתי עסק שמוכרים ציוד משרדי. סטייפלס עושה זאת בצורה ישירה ואסנדנט מוכרת בצורה עקיפה לבתי עסק, באמצעות סיטונאים. מרבית המתחרים של סטייפלס בשוק הקמעונאי מסתמכים על שירותיה של חב' אסנדנט כצינור לאספקת הסחורה. לפי הממצאים, הקמעונאיים הרוכשים מחב' אסנדנט מוסרים לה מידע בנוגע ללקוחותיהם כמו זהות הלקוח, הרגלי רכישה, העדפות וכדומה.

טבע התחייבה שלא להיקשר בהסכמי
reverse payment patent settlement
במשך 10 שנים

בהסכמים אלה, החברה האינבטיבית (התובעת)
מתחייבת לשלם לחברה הגנרית (הנתבעת) סכום
כספי על מנת לסיים את תביעת הפטנט בפשרה

המיזוג העלה שתי סוגיות מרכזיות שה-FTC נדרשה לתת עליהן את הדעת:

1. הנזק שהמיזוג עלול לגרום לתחרות בשוק: נקבע כי המיזוג ינגיש לסטייפלס מידע עסקי רגיש ביחס ללקוחות של אסנדנט (הקמעונאיים). המיזוג צפוי לפגוע בתחרות בשני מישורים: צבירת מידע על המתחרים של סטייפלס, וכן צבירת מידע על הלקוחות – בתי העסק. עולה החשש שסטייפלס תמנף את המידע שתשיג על בתי העסק לשם הגדלת נתח שוק, וזהו יתרון שאין ליתר הקמעונאיים באותו שוק. בשביל לפתור את הקושי שנוצר משיתוף המידע, הרשות קבעה כי יש ליצור חומה (firewall) שתגביל את הגישה של סטייפלס למידע שאסנדנט צברה על קמעונאים.

2. המדיניות הראויה למיזוגים אנכיים: המקרה אינו נחשב למיזוג אנכי במובן הקלאסי, מכיוון שאסנדנט אינה מהווה חוליה בשרשרת האספקה של סטייפלס, אלא ישות נפרדת ועצמאית לאספקת ציוד משרדי לעסקים קטנים. למרות זאת, הרשות סברה כי המקרה מעלה סוגיות אופייניות למיזוג אנכי. חברת הנציבות Slaughter הביעה דעה כי בכל הנוגע למיזוגים אנכיים, המדיניות הנוכחית הנוהגת בארצות הברית היא מתירנית מדי. לגישה, למיזוגים אנכיים יש השלכות שליליות באותה מידה כמו למיזוגים אופקיים, והנציבות מאשרת מיזוגים כאלו על בסיס הערכות חסרות יסוד בנוגע להתנהלות העתידית של החברות. מנגד, הנציבה Wilson סברה כי אין הוכחה אמפירית לקיומן של השלכות שליליות על השוק כתוצאה מאישור מיזוגים אנכיים. הנציבה ציינה שהרשות כפופה לאישורו של בית המשפט – אשר לו שמורה המילה האחרונה באכיפת הדין.

לתמצית ההחלטה לאשר את המיזוג:

<https://www.ftc.gov/news-events/press-releases/2019/01/ftc-imposes-conditions-staples-acquisition-office-supply>

לנייר עמדה של הנציבה:

https://www.ftc.gov/system/files/documents/public_statements/1455670/wilson_-_vertical_merger_speech_at_gcr_2-1-19.pdf

שוק דו-צדדי בענף כרטיסי האשראי ודיני התחרות

ביום 25 ליוני 2018 הוציא בית המשפט העליון האמריקני החלטה תקדימית בשאלת האופן בו יש להחיל את כלל הסבירות (rule of reason), הנוהג בדיני האנטי-טרסט האמריקניים, שעה שמדובר בשוק דו-צדדי (two-sided market): שוק שבו פועלת פלטפורמה הנותנת שירותים לשני הצדדים של השוק – מוכרים וקונים. העניין נדון בתיק *Ohio v. American Express Co.* דובר בשוק כרטיסי האשראי, הנשלט בארצות הברית על ידי ארבעה מוסדות פיננסיים עיקריים: Visa, American Express, MasterCard ו-Discover. זהו שוק דו-צדדי, משום שחברות האשראי משרתות את שני הצדדים לעסקה – מצד אחד את מחזיקי האשראי (הצרכנים) ומצד האחר – את בתי העסק (המוכרים). בין חברות כרטיסי האשראי קיימים פערים בכל הקשור לתשלום שהן דורשות מבתי העסק לשירות הסליקה; בהשוואה בין חברות האשראי, אמריקן אקספרס נמצאת בצד היקר, וגובה מבתי העסק עמלות גבוהות יחסית. הפערים בגובה העמלות יוצרים אצל הסוחרים תמריץ להטות לקוחות לעבור להשתמש בכרטיס אשראי שהוא "זול" עבור בית העסק, בהתאם לתשלום שגובה חברת האשראי. אמריקן אקספרס ביקשה להילחם בתופעה זו ולמנוע מבתי העסק לדרבן לקוחות להשתמש בכרטיסי אשראי חלופיים.

אמריקן אקספרס הטילה על בתי העסק מגבלות שמטרתן לאסור על ניתוב לקוחות לכרטיסי אשראי של חברות מתחרות, כגון בדרך של הצעת מחיר מוזלת לסחורה הנמכרת. המגבלות עוגנו בחוזים בין אמריקן אקספרס לבתי עסק. אמריקן אקספרס קבעה, למשל, כי על בתי העסק להציע ללקוחות הצעות מכירה שוות, ללא תלות בסוג הכרטיס ומבלי להבחין בין שימוש בכרטיס של אמריקן אקספרס או של חברה מתחרה. כדי לוודא שבתי העסק מקפידים על מגבלות אלה, אמריקן אקספרס חייבה אותם להשתמש בטכנולוגיה מותאמת, לדווח על כל שינוי בעסק, לאפשר האזנה לשיחות עם

המיזוג צפוי לפגוע בתחרות בשני מישורים: צבירת מידע על המתחרים של סטייפלס, וכן צבירת מידע על הלקוחות – בתי העסק

הנציבה Wilson סברה כי אין הוכחה אמפירית לקיומן של השלכות שליליות על השוק כתוצאה מאישור מיזוגים אנכיים

הפערים בגובה העמלות יוצרים אצל הסוחרים תמריץ להטות לקוחות לעבור להשתמש בכרטיס אשראי שהוא "זול" עבור בית העסק

אמריקן אקספרס הטילה על בתי העסק מגבלות שמטרתן לאסור על ניתוב לקוחות לכרטיסי אשראי של חברות מתחרות

לקוחות ולנהל מעקב תשלומים שקוף. הוראות אלו הובילו את ממשלת Ohio ומדינות נוספות להגיש תביעה אזרחית נגד אמריקן אקספרס, בטענה כי הוראות חוזיות מסוג זה הן פסולות; נטען שהן מחלישות את התחרות בין חברות כרטיסי האשראי ובעקיפין מייקרות את מחיר העסקה בכללותה.

התביעה נדונה בבית המשפט המחוזי בניו יורק שפסק לטובת התובעות. בית המשפט קבע כי הוראות ל"איסור ניתוב לקוחות" (anti-steering) מפרות את חוק שרמן האוסר על "הגבלות בלתי סבירות" של הסחר. ואולם בית המשפט לערעורים הפך את פסיקת בית המשפט קמא וקבע כי התובעות לא הרימו את הנטל להראות שהוראות אי-הניתוב הסבו נזק בלתי תחרותי. בית המשפט העליון אישר את פסק הדין של בית המשפט לערעורים. נפסק כי בשוק דו-צדדי, אין להתייחס לכל צד של המתנס כשוק נפרד, אלא להתבונן על שני צדי המתנס כשוק רלוונטי אחד. לפיכך, אין די בכך שהפרקטיקה פוגעת לכאורה בסוחרים; על התביעה להוכיח כי כתוצאה מהמגבלות נגרם נזק אנטי תחרותי: כגון שמחיר עסקת האשראי עלה מעבר למחיר התחרותי, שהיקף עסקאות האשראי פחת, או שרמת השירות ללקוח ירדה בעקבות הפרקטיקה הנבחנת.

את דעת המיעוט כתב כב' השופט Stephen Breyer, שסבר כי אמריקן אקספרס פוגעת בפרקטיקה לגיטימית של סוחרים לנתב לקוחות לבחור בין מתחרים פוטנציאליים, ובתמריץ של חברות האשראי להוריד את מחיר העמלות. לדעתו, פרקטיקה מסוג של steering אינה פסולה, אלא להיפך: היא מעודדת תחרות (בעמ' 5 לחוות דעתו):

"Steering makes a difference, because without it, the shopper does not care whether the merchant pays more to American Express than it would pay to a different card company—the shopper pays the same price either way. But if steering works, then American Express will find it more difficult to charge more than its competitors for merchant-related services, because merchants will respond by steering their customers, encouraging them to use other cards. Thus, American Express dislikes steering; the merchants like it; and the shoppers may benefit from it, whether because merchants will offer them incentives to use less expensive cards or in the form of lower retail prices overall".

מדובר בהחלטה תקדימית ובעלת השפעה על הדרך שבה יחולו דיני התחרות בשוק הטכנולוגי, הפועל באמצעות פלטפורמות דו-צדיות. במאמר של המלומד Herbert Hovenkamp נמתחה ביקורת על החלטת בית המשפט העליון; הכותב בדעה כי על אף ששני צדי השוק אינם מתחרים זה בזה (מוכרים וקונים), הרי שהם קשורים ומושפעים זה מזה; לכן, פגיעה בצד אחד עלולה לפגוע בצד האחר. הכותב מביא כדוגמה את חברת "Uber" – המהווה פלטפורמה אינטרנטית לשירות נסיעות. חברה זו עלולה לפגוע בקהל הנוסעים על ידי שינוי תעריפי הנסיעה, בכך שתעריף גבוה יזמין נהגים אך ירחיק נוסעים, ואילו תעריף נמוך מדי ירחיק נהגים וימשוך נוסעים. בשוק האשראי, לסוחרים לתגמל לקוחות שבוחרים להשתמש בכרטיסי אשראי זולים, ובדרך זו מקדמת תחרות בין חברות האשראי ומסייעת להוזיל את עלויות העסקה בכללותה.

לפסק הדין:

https://www.supremecourt.gov/opinions/17pdf/16-1454_new_1a72.pdf

למאמרו של Herbert Hovenkamp:

https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3334635

מדובר בהחלטה תקדימית ובעלת השפעה על הדרך שבה יחולו דיני התחרות בשוק הטכנולוגי, הפועל באמצעות פלטפורמות דו-צדיות

בשוק האשראי, Hovenkamp מצביע על הערך התחרותי בפרקטיקה של steering: היא מאפשרת לסוחרים לתגמל לקוחות שבוחרים להשתמש בכרטיסי אשראי זולים, ובדרך זו מקדמת תחרות בין חברות האשראי ומסייעת להוזיל את עלויות העסקה בכללותה

מתודולוגיה לבחינת ריכוזיות כלל משקית

החוק לקידום התחרות ולצמצום הריכוזיות, התשע"ד–2013 נועד להתמודד עם ריכוזיות במשק הישראלי והוא מעגן פתרונות חדשניים ופורצי דרך. אחד הפרקים החשובים בחוק הוא פרק ב' העוסק בהקצאת זכויות לגופים ריכוזיים, ומטרתו לשלב שיקולי ריכוזיות כלל-משקית בעת הקצאת זכויות והקצאת נכסים על ידי המדינה. החוק לא הניח בסיס מתודולוגי לזיהוי ולמדידה של ריכוזיות כלל משקית ולא הציע כלים מעשיים להערכת ההשפעה של הקצאת זכאות לגורם ריכוזי. ביום 17 בינואר 2017 פרסמה ועדת הריכוזיות הפועלת לפי החוק טיוטת הנחיות בעניין זה. מסמך זה עורר עניין רב וזכה להתייחסויות מצד האקדמיה, תנועות ציבוריות והמגזר העסקי. לעיון בנייר עמדה שהגיש מרכז חת לחקר התחרות והרגולציה,

ראו: https://www.colman.ac.il/sites/default/files/ricuk_0.pdf

כעת, מקץ כארבע שנים של פעילות הוועדה ולאחר ריכוז ההמלצות, גובשה מתודולוגיה סדורה. המסמך החדש, שנקרא "מתודולוגיה לבחינת ריכוזיות כלל-משקית", נועד לשמש כלי מנחה להפעלת שיקול הדעת של ועדת הריכוזיות שעה שהיא נדרשת לייעץ למאסדר אודות הקצאת זכאות פלונית, ובמטרה להבטיח קבלת החלטות ראויות לאור מטרות החוק: צמצום הריכוזיות הכלל-משקית, אך לא למנוע הקצאת זכאות לגורם ריכוזי שעה שההקצאה נמצאת מועילה למשק.

בהתאם למתודולוגיה, שיקולי ריכוזיות כלל משקית מתמקדים ביכולת המיקוח וההשפעה של גוף ריכוזי על קובעי המדיניות. השפעה עודפת על קובעי המדיניות עלולה לגרום לכך שהחלטות שתקבלנה באופן מוטה ועל חשבון הציבור, מחשש ל"שבי רגולטורי" של המאסדר. למשל, שחקן ריכוזי הפועל בתחום התשתיות עלול לקדם חקיקה מקלה בתחום איכות הסביבה או לקדם הקלות בתחום התכנון והבנייה הפוגעות ברווחת הציבור. כוח מיקוח והשפעה עודפת עלולים להיווצר באמצעות החזקה בתשתית חיונית משמעותית או החזקה בפעילות שנמצאת בצומת מרכזי במשק. מקובל לכן חשש זה בשם "הורדת השלטר", בשל הדימוי של סגירת תחנת כוח ליצור חשמל. הפעלת לחץ על קובעי המדיניות יכולה להיעשות גם באמצעות החזקות בתחום התקשורת; מחקרים מתחום הכלכלה הפוליטית קובעים כי מתקיימות השפעות הדדיות בין נושאים המדווחים בתקשורת לבין נושאים שנמצאים על שולחנות של מקבלי החלטות. בעלי גופי תקשורת עשויים להשפיע על התוכן החדשותי באופן המשרת את האינטרס הכלכלי שלהם. הספרות האקדמית מתארת מצב של "תקשורת שבויה" אשר פועלת לקידום הרגולציה המיטיבה עם קבוצות מסוימות על חשבון אחרות באמצעות מניפולציה של המידע החדשותי עליו היא מדווחת. התקשורת יכולה להיות שבויה בידי השלטון או בידי קבוצות אינטרסים המעוניינות להשפיע על דעת הקהל. מדידת ריכוזיות כלל משקית מחייבת להפעיל מבחן מורכב המושפע ממספר פרמטרים משתנים בין הקצאות שונות, בהתאם לאופי השחקנים ולתחומי הפעילות הרלוונטיים. לשם כך עומדים לרשותנו מספר כלים:

א. **תחומי פעילות חיוניים** – ככל שתחום הפעילות חיוני יותר במובן זה שסדירות אספקתו למשק הכרחית יותר והפסקה או שיבוש בפעילות תביא לתוצאות חמורות יותר למשק ולציבור, אזי למחזיק באותה פעילות קיימים כוח מיקוח והשפעה רבים יותר כלפי קובעי המדיניות. כך סבורה הוועדה לגבי תחומים אלה: יצור והולכה של חשמל, אספקה של מים וביוב, דלק וגז טבעי, אינטרנט, וכן שירותים כגון נמל תעופה וים, טלפוניה ותחבורה ציבורית.

ב. **נתוני פעילות מקרו-כלכלית** – המדדים להערכת חשיבותו המקרו-כלכלית של הגוף הריכוזי יבדקו על ידי המשתנים הבאים:

1. **גודל הגורם הריכוזי:** היקף הפעילות והנכסים שלו ביחס לקבוצות עסקיות אחרות;

2. **חשיבות פעילותו של שחקן לענפי משק אחרים:** עשויה להקנות לגורם הריכוזי השפעה עודפת. כך למשל לגופים הפיננסיים עשויה להיות השפעה ענפה על פעילויות שונות במשק, שתלויות באשראי שאלו מספקים.

3. **מועסקים שמואגדים בוועדי עובדים בעלי כוח מיקוח והשפעה:** קיים חשש שוועדי עובדים ישמשו כלי בידי המעסיק להפעלת כוח מיקוח על קובעי המדיניות. כוח המיקוח במקרה זה נובע מהקשר ההדוק שבין השירותים שהגוף בו הם פועלים מספק, לבין מוסדות השלטון.

המסמך החדש, שנקרא "מתודולוגיה לבחינת ריכוזיות כלל-משקית", נועד לשמש כלי מנחה להפעלת שיקול הדעת של ועדת הריכוזיות שעה שהיא נדרשת לייעץ למאסדר אודות הקצאת זכאות

מדידת ריכוזיות כלל משקית מחייבת להפעיל מבחן מורכב המושפע ממספר פרמטרים משתנים בין הקצאות שונות, בהתאם לאופי השחקנים ולתחומי הפעילות הרלוונטיים

הוועדה ממליצה על איזון בין הגדלת הריכוזיות הכלל משקית לבין פגיעה ברווחת הצרכנים

ג. מאפיינים שעשויים להצביע על השפעה רגולטורית ("שבי רגולטורי"): הקשרים העשויים להגביר את עוצמת ההשפעה של גורם ריכוזי על קובעי המדיניות נעוצים בממשק רגולטורי תכוף הכולל מערכת יחסים קבועה ומתמשכת בין הגוף הריכוזי לבין מקבל ההחלטות.

הוועדה ציינה שכאשר הקצאה מסוימת צפויה להגדיל את הריכוזיות הכלל משקית, עליה לבחון אם יש בצדה תועלת צרכנית העשויה להצדיק זאת, כגון: שיפורים טכנולוגיים, הורדת מחירים, והגדלת המגוון. מנגד, פגיעה ברווחת הצרכנים עשויה לבוא לידי ביטוי בשתי דרכים מרכזיות: פגיעה בהליך התחרותי להענקת הרישיונות והפסד או תועלת מכניסת הגורם הריכוזי לענף. הוועדה ממליצה על איזון בין הגדלת הריכוזיות הכלל משקית לבין פגיעה ברווחת הצרכנים. בנוסף צוין כי המלצה מחולטת בעד או נגד הקצאת זכות לגורם ריכוזי עשויה שלא לעלות בקנה אחד עם עיקרון המידתיות; פתרון אפשרי לכך הוא המלצה לאשר את ההקצאה בתנאים.

למסמך ראו:

<http://www.competition.gov.il/subject/203/item/35499.aspx>

לראשונה! הוראות ליבואן ישיר

ביום 12 במרץ 2019 החליטה הממונה על התחרות לראשונה על מתן הוראות ליבואן ישיר. סעיף 131(א) לחוק התחרות הכלכלית, התשמ"ח-1988, שהוסף בתיקון מס' 20 לחוק, עניינו במתן הוראות ליבואן ישיר: "ראה הממונה כי כתוצאה ממעמדו או מהתנהגותו של יבואן ישיר קיים חשש כי ייפגע באופן משמעותי יבוא מקביל או יבוא אישי ובעל כח עלולה להיפגע באופן משמעותי התחרות בענף שבו פועל היבואן הישיר, רשאי הוא לתת הוראות ליבואן הישיר בדבר הצעדים שעליו לנקוט כדי למנוע את הפגיעה בתחרות כאמור".

החלטת הממונה כוונה כלפי חב' ש.שסטוביץ בע"מ, ומטרתה לצמצם פרקטיקות שחברה זו הפעילה כנגד יבוא מקביל של משחות שיניים מתוצרת "קולגייט". לפי ההחלטה, חב' ש.שסטוביץ היא מחברות הטואלטיקה הגדולות בישראל, ומאז שנות השבעים מייבאת כיבואן בלעדי את מוצרי חב' קולגייט – ביניהם משחות שיניים. מהחלטת הממונה עולה, כי משחת השיניים קולגייט מחזיקה בארץ בנתח שוק משמעותי ויציב שעולה על 50%, מבלי שקיים מותג דומיננטי נוסף שנתחי השוק שלו מתקרבים לממדים אלה. בין חב' ש.שסטוביץ ליצרנית התפתח נוהג המבוסס על הנחיות חב' קולגייט, לפיו על ש.שסטוביץ – כמו גם יבואנים ויחידות עסקיות ברחבי העולם – לדווח לה אודות משחות שיניים הנמכרות בישראל תחת המותג קולגייט. מטרת ההנחיות היא לצמצם יבוא מקביל של משחות שיניים קולגייט לישראל בערוצי מסחר מקבילים שאינם נשלטים על ידי חב' קולגייט. בטופס הדיווח, על ש.שסטוביץ לדווח ליצרנית על יבוא מקביל של מוצריה ולמלא פרטים כמו מספר סידורי של המוצר, מחירו, הקמעונאי אצלו נצפה המוצר, צילום המוצר, תאריך הייצור ועוד. כמובן, חב' ש.שסטוביץ היא בעלת עניין ישיר לצמצם את היבוא המקביל, שכן הוא מקים נגדה ערוץ שיווק תחרותי.

הממונה עמדה בהחלטתה על חשיבות היבוא המקביל כגורם מחולל תחרות. ועדת לנג (הוועדה להגברת התחרות והסרת חסמים בתחום היבוא, נובמבר 2014), עמדה על כך שמדינת ישראל סובלת מחסמי יבוא רבים; ועדה זו המליצה לבצע תיקוני חקיקה שימנעו מיבואנים בלעדיים לנקוט בפרקטיקות שתכליתן לפגוע ביבוא מקביל, וזאת מתוך הכרה בחשיבותו לעודד תחרות ולהזיל מחירים. בעקבות המלצות אלה, חוק התחרות הכלכלית תוקן בשנת 2018 והוספו לו הוראות חוק העוסקות במתן הוראות ליבואן ישיר במטרה לאסור עליו לנקוט בפרקטיקות למנוע יבוא מקביל.

נוהל הדיווח של חב' קולגייט העיד על ניסיונה להצר את היבוא המקביל של מוצרים שהיא משווקת. הממונה מצאה כי נוהל הדיווח מקים חשש לפגיעה משמעותית בתחרות בענף משחות השיניים בישראל; זאת בהתחשב בכך שקיימים חסמי כניסה משמעותיים לענף עבור מותגים חדשים. נמצא שקיימת קשיחות ביקוש למשחת השיניים של המותג קולגייט וקיימת חוסר נכונות של צרכנים לצרוך מותג אחר מזה שהם רגילים לו.

החלטת הממונה כוונה כלפי חב' ש.שסטוביץ בע"מ, ומטרתה לצמצם פרקטיקות שחברה זו הפעילה כנגד יבוא מקביל של משחות שיניים מתוצרת "קולגייט"

הממונה עמדה בהחלטתה על חשיבות היבוא המקביל כגורם מחולל תחרות

פירות וירקות – באריזות!

משרד החקלאות פרסם בפברואר 2019 [נוהל להערות הציבור](#) בדבר תמיכה כספית ברשתות שתשווקנה פירות וירקות באריזות. הצעה זו מבוססת על מחקרים שמראים כי עד 20 עד 52 אחוזים מכמות הפירות והירקות אובדים בשלבים הראשונים של שרשרת הספקת המזון. שיעור הפחת של הפירות והירקות ברשתות השיווק נע בין 15 ל-17 אחוזים. מחקרים נוספים מצביעים על כך שאריזות פלסטיק מאפשרות להפחית את שיעור האובדן של הירקות והפירות בשלבי המסחר ובבית הצרכן.

בארץ, מרבית הפירות והירקות נמכרים בתפזורת, במדפים פתוחים, לרוב ללא קירור. לעומת זאת, בארצות הברית ובאירופה, אחוז ניכר מהפירות והירקות משווק באריזות השומרות על איכות התוצרת ומעכבות את התכלותה. לפי נהל התמיכה המוצע, היתרונות העיקריים של אריזות פלסטיק הם: הגנה פיזית ממכות ומחבלות, שמירה על בטיחות המזון, בקרת רמת הלחות לשמירת הטריות ועיכוב תהליכי הבשלה, עקיבות (המתבטאת בסימון פרטי היצרן וארץ הייצור), שקיפות לצרכן, סימון הנחיות אחסון ושימוש, וצמצום הפחת בבית הצרכן. לצד היתרונות ניתן לזהות גם לא מעט חסרונות: אריזות הפלסטיק מזהמות את הסביבה; ירקות ופירות נשטפים בבית הצרכן ולכן לעיתים ההגנה עליהם מיותרת; לעיתים החיסכון אינו לצרכן אלא לרשתות השיווק שלא מצליחות למכור את התוצרת הפגומה; קיים חשש שרשתות השיווק יעבדו עם יצרני פלסטיק מעטים, ומחירי המוצרים הארוזים יהיו גבוהים יותר.

בכנס שיזם מרכז חת לחקר התחרות והרגולציה בשאלה "למה המחירים עולים?", נבחנה בין השאר סוגיית המודעות של הצרכן לכוחו להשפיע על מחירי מוצרים במשק, למשל באמצעות השוואת מחירי מוצרים. ספק אם הנוהל המוצע מקדם מודעות של הצרכן להיקף ולטיב הקנייה שהוא מבצע: הצרכן יאלץ לכוון לקנות כמות גדולה בהשוואה לרכישה מתפזורת, ללא אפשרות להתאים את כמות הקנייה באופן מדויק לצרכיו. לסקירה תמציתית של רב-השיח בכנס מיום 13.2.2019 ראו:

<https://www.colman.ac.il/node/10749>

על איכותם של שירותי תקשורת בישראל

לאחרונה פרסם משרד התקשורת [דו"ח פניות הציבור לשנת 2018](#). הדו"ח בחן את איכות מתן השירותים בשוק התקשורת בשנת 2018 תוך חלוקה לשלושה סקטורים: שוק הסלולר, שוק ספקי האינטרנט ושוק התשתיות הנייחות (שוק תשתיות קווי טלפון ואינטרנט).

הדו"ח אפיין את שנת 2018 כשנה של התפתחות בתחרות בשוק התשתיות הנייחות. בשנה זו, לשחקנים הוותיקים בשוק זה (בזק והוט), נוספו מספר בעלי רישיון חדשים שהחלו לפרוס סביבים אופטיים ברחבי המדינה ולהקים תשתיות. כפעולה משלימה, החלו חברות נוספות שבבעלותן רישיונות מסוג מפ"א (מפעיל פנים ארצי) לשווק חבילות שכוללות אינטרנט, טלפוניה קווית, טלפוניה סלולרית וטלוויזיה. לפי הדו"ח, שנת 2018 התאפיינה גם בהגברת האכיפה כלפי בעלי רישיונות בעיקר בנושאים צרכניים ותחרותיים כשהתכלית של מנהל הפיקוח והאכיפה היא הגברת התחרות ואספקת שירות טוב יותר לצרכן. בשנת 2018 הוטלו שניים-עשר עיצומים כספיים בסכום כולל של למעלה משלושה-עשר מיליון ₪. כהשוואה, הדו"ח מצביע על כך שבשנת 2017 ניתנו רק שלושה עיצומים כספיים בסכום כולל של פחות משני מיליון ₪. רובם המכריע של העיצומים הכספיים שהוטלו בשנת 2018 הוטלו על חברות בתחום הטלפוניה ובתוכן בזק.

בהתאם לדו"ח, בהשוואה לשנת 2017 חלה ירידה של כ-10% בהיקף תלונות הציבור. ירידה זו הוסברה בשל מספר סיבות: ראשית, החברות בתחום התקשורת פעלו לפישוט התוכניות המוצעות לצרכן ושיפרו את איכות ורמת השירותים. שנית, נעשתה אכיפה מוגברת על ידי משרד התקשורת והתבצע טיפול מהיר בתלונות, מה שהביא לשירות טוב יותר ומענה מהיר לצרכנים. שלישית, נעשו פעולות שמטרתן להעביר לציבור מידע בדרכים נגישות. רביעית, תחרות הולכת וגדלה הביאה לירידה בתעריפי שירותי התקשורת המסופקים בארץ.

מחקרים מצביעים על כך שאריזות פלסטיק מאפשרות להפחית את שיעור האובדן של הירקות והפירות בשלבי המסחר ובבית הצרכן

בשנת 2018 משרד התקשורת הטיל שניים-עשר עיצומים כספיים בסכום כולל של למעלה משלושה-עשר מיליון ₪

הדו"ח העלה כי תלונות הציבור נחלקות לשני נושאים מרכזיים: תלונות על איכות השירות של החברות ותלונות בנושאי חשבונות

הדו"ח העלה כי תלונות הציבור נחלקות לשני נושאים מרכזיים: תלונות על איכות השירות של החברות ותלונות בנושאי חשבונות. נושא איכות השירות מרכז תלונות על בעיות קליטה, תיקון תקלות, מהירות הגלישה ואי מתן מענה; ונושא החשבונות מרכז תלונות על חיובים שגויים וחיובים שלא בהתאם לתנאי ההתקשרות. מתוך תלונות הציבור, נמצא כי 51% הן תלונות מוצדקות המראות כי חברות התקשורת מפרות באופן מובהק את הוראות חוק התקשורת (בזק ושידורים), התשמ"ב-1982 או את תנאי הרישיון שניתן להן על ידי משרד התקשורת. הדו"ח מראה כי ישנה עלייה של 39% בתלונות המוצדקות ביחס לשנה הקודמת. עוד עולה כי בעקבות טיפול בפניות הציבור במנהל האכיפה והפיקוח, הושב לצרכנים סכום כולל של כ-600,000 ₪ במהלך שנת 2018.

דו"ח הוועדה לאסדרה של מטבעות קריפטוגרפיים

הוועדה לבחינת אסדרה של הנפקת מטבעות קריפטוגרפיים מבוזרים לציבור, ברשות לניירות ערך, פרסמה את מסקנותיה (מרס 2019). תפקידה העיקרי של הוועדה היה לבחון את תחולת חוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968 על הנפקת מטבעות קריפטוגרפיים מבוזרים בישראל והמסחר בהם.

מטבע מבוזר הוא אמצעי תשלום שנוצר באמצעים טכנולוגיים וערכו נקבע על פי רשת המשתמשים שלו. דוגמה למטבע מבוזר הוא הביטקוין. בשונה מנכסים אחרים, ערך המטבע המבוזר אינו תלוי בערך סחורה או בהחלטה של גוף מסוים. ישנם נכסים קריפטוגרפיים אחרים שמטרתם שונה משל המטבע המבוזר, והם יכולים להעניק זכויות במיזם או זכות להשתמש בשירות שהמיזם מציע.

הנפקת מטבעות קריפטוגרפיים מבוזרים לציבור ידועה גם כ-ICO (initial coin offering). זהו תהליך שבו חברה מגייסת הון באמצעות הנפקת מטבעות מבוזרים והצעתם לציבור. לפי דו"ח הוועדה, סך הגיוסים שהושלמו בשנת 2018 עמד על כ-20 מיליארד דולר במעל 1,000 הנפקות. ראוי לציין כי בשנתיים האחרונות גויסו על ידי מיזמים ישראלים כ-1.2 מיליארד דולרים ב-79 ICOs. מדובר בנתח משמעותי מסך הגיוסים במדינת ישראל. מהנתונים שאספה הוועדה ניכר כי במחצית השנייה של 2018 חלה ירידה משמעותית בהיקפי הגיוס, ובין הגורמים שהשפיעו על העניין הייתה גישה רגולטיבית לא אחידה כלפי הנושא של ICOs.

השאלה העיקרית שנבחנה היא, אם מטבעות קריפטוגרפיים נחשבים נייר ערך. אם התשובה בחיוב, השאלה הבאה תהא אם נכון להחיל עליהם את דיני ניירות הערך הכלליים, או שמא יש ליצור עבורם רגולציה ייחודית. בדו"ח צוין כי הדרך האידאלית לאסדרת התחום טרם גובשה וניכר כי קיימת חוסר אחידות בקרב מדינות העולם. בארצות הברית, למשל, הרגולטור אימץ עמדה לפיה תחום המטבעות הקריפטוגרפיים והנפקתם כפופים לחקיקת ניירות ערך. בהתאם לכך, האמריקנים התחילו לנקוט בפעולות אכיפה נגד הפרות של חוק ניירות ערך בשימוש במטבעות קריפטוגרפיים. מנגד, ישנן מדינות שנקטו בעמדה גמישה יותר והראו מוכנות לייצר רגולציה ייחודית לתחום, כמו אנגליה. שם, בדו"ח של ועדת האוצר הוצע לבצע שינויים בחוק הקיים על מנת שהרגולטור – רשות ניירות ערך האנגלית, תוכל לפתח רגולציה ייחודית בכל הקשור ל-ICOs.

מסקנת הוועדה שלנו היא שאין מניעה להחיל את חוק ניירות ערך הישראלי על חברות המבצעות ICO, אך יש להתאים את דרישות החוק למאפיינים הייחודיים של השוק ובהתאם לניסיון המצטבר של הרגולטור הישראלי. בין הדרישות המשמעותיות שחוק ניירות ערך מציב עומדת חובת הגילוי לציבור. חברה המנפיקה ניירות ערך חייבת לגלות מידע על העסק שלה במסגרת התשקיף שמתפרסם לציבור. הוועדה מציעה ליצור משטר גילוי ייחודי להתאמת הדרישות הקיימות של הדין בישראל למאפיינים הייחודיים של המטבעות הקריפטוגרפיים. הגילוי צריך לכלול, בין היתר, מידע בשפה נגישה ומובנת לציבור הרחב תוך מתן דגש לזכויות הגלומות בנכסים, לניסיון היזמים, למטרות הפיתוח ולהערכת לוחות הזמנים והעלויות הכרוכות בו, ולסיכויי אבטחה וסייבר. הוועדה הכירה באפשרות להרחבת סמכותה של רשות ניירות ביחס למטבעות קריפטוגרפיים, שנכון להיום אינם נתונים לסמכותה.

תפקידה העיקרי של הוועדה היה לבחון את תחולת חוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968 על הנפקת מטבעות קריפטוגרפיים מבוזרים בישראל והמסחר בהם

הוועדה מציעה ליצור משטר גילוי ייחודי להתאמת הדרישות הקיימות של הדין בישראל למאפיינים הייחודיים של המטבעות הקריפטוגרפיים

הוועדה בחנה את האפשרות ליצירת פלטפורמה ייעודית למסחר בנכסים קריפטוגרפיים. הוועדה הכירה באפשרות לקיים פלטפורמת מסחר ייעודית בישראל כפי שנהוג ברוב מדינות העולם. עם זאת, הוועדה סברה כי הרגולציה הקיימת לפלטפורמות מסחר וסליקה אינה מתאימה למאפייני הפעילות במטבעות קריפטוגרפיים. הוצע לבחון את האפשרות לביצוע התאמות ברגולציה הקיימת לצורך יצירת תשתית אסדרתית מתאימה.

לסיכום: מדובר בתחום חדש בעל פוטנציאל צמיחה. הדו"ח מציג את מורכבות הרגולציה בתחום זה, הנובעת מהיותו חדשני ובעל אופי סיכוני. הוצע לאמץ תהליך רגולטורי הדרגתי שנעשה תוך התהוות ולמידה.

דו"ח בנק ישראל לשנת 2018

בנק ישראל פרסם בסוף מרס 2019 דו"ח הסוקר היבטים חברתיים-כלכליים שונים בהקשר של המשק הישראלי. מהדו"ח עולה כי שיעור האבטלה בישראל ירד בשנים האחרונות, והביקוש לעובדים עלה, בעוד קצב הגידול של מספר המועסקים התמתן – דבר המצביע על בעיה לגייס עובדים בעלי כישורים מתאימים. המגמות הללו הביאו לעלייה מתמשכת של השכר במשק, ובכך למעשה עלה כוח הקנייה של משקי הבית.

הדו"ח מציג תמונת מצב לפיה תחומי החינוך, התשתיות והמוסדות (בפרט הבריורקרטיה והרגולציה) משפיעים על רמת בפריורן במשק עד מאוד, והם רגישים למדיניות הממשלה. לכן, על ממשלת ישראל להגדיל את התקציב לחינוך פר תלמיד ולהעלות אותו לרמה הממוצעת במדינות ה-OECD, מהלך הצפוי להיטיב עם המשק לטווח הארוך.

מהדו"ח עולה כי חלה ירידה בעוני ובאי-השוויון. רמת החיים בישראל עולה בהתמדה לאורך השנים, וניתן לראות זאת בצמיחה בתוצר לנפש (הנמוך ביחס לתוצר לנפש במדינות מתקדמות). הדו"ח מציין כי לשם המשך מגמה זו נדרשת מדיניות פעולה מצד הממשלה התומכת בעליית פריורן העבודה, בשיפור רמת התשתיות במדינה ובשיפור הסביבה העסקית. כמו כן, נדרשת מדיניות פעולה שתאפשר השתתפות גדולה יותר בכוח העבודה בעיקר בקרב נשים ערביות וגברים חרדים – מגזרים ששיעור השתתפותם נמוך. כל אלה דורשים מדיניות להתאמת ההון האנושי לצורכי שוק העבודה. השתתפות הולכת וגוברת בקרב מגזרים אלה תתאפשר על ידי הקניית מיומנויות יסוד, עידוד לימודי מקצועות יסוד (כמו אנגלית ומתמטיקה) ושיפור איכות הוראה. תמיכה ברכישת מיומנויות יסוד דורשת מדיניות לשיפור החינוך בגילאים צעירים, במיוחד בגילאי 0-3, שאז לסביבה החינוכית יש השפעה על היכולת לרכישת ידע וכישורים בגילאים מאוחרים. על המדיניות לתמרץ מורים ומורות איכותיים, בעיקר בבתי ספר בהם לומדים תלמידים מרקע חלש על מנת לצמצם את אי-השוויון.

כדי לצמצם את אי-השוויון בהכנסות בישראל נדרש להשקיע באיכות ההשכלה ובמיומנויות שמתאימות לרמה החברתית-כלכלית. למדדים אלה השפעה מכרעת על רמת החיים העתידית במשק ועל החוסן החברתי של המדינה. מהדו"ח עולה כי הירידה בקצב גידול האוכלוסייה צפויה להפחית את קצב הגידול בגילאי העבודה העיקריים (25-64) ולכן את קצב הגידול של היקף העבודה במשק. גם לירידה בקצב הגידול של השכלת העובדים (במונחי שנות לימוד) ושל שיעור השתתפות בכוח העבודה יש תרומה לירידה בקצב הגידול של מרכיב ההון האנושי.

חשיבות מיוחדת גם להעלאת רמת התשתיות במדינה. הטענה לתשתיות לקויות מתרכזת בעיקר בתחבורה ציבורית במטרופולין. ההמלצה בדו"ח היא להשלים את תוכניות ההשקעה בהקמת רכבת תחתית שתפעל בסינרגיה עם התשתיות הקיימות ותקדם תחבורה ציבורית מודרנית ויעילה. גם תשתיות התקשורת דורשות השקעה ופיתוח, במיוחד באשר להשקעה באינטרנט מהיר. מומלץ לזהות מהם המכשולים הרגולטוריים שגורמים לעיכוב בתשתיות התקשורת על מנת להגדיל את תמריץ החברות המתחרות בשוק התקשורת ולשפר את השירות על ידי שיפור התשתיות. גם משק האנרגיה דורש התייחסות. הדו"ח גורס כי יש לבנות תוכנית אשר תתייחס לתשתיות החשמל ובמיוחד לרשת ההולכה, המהווה חסם לשימוש באנרגיות מתחדשות. המלצה אחרת נוגעת להכרעה באשר להשקעה בתשתית הגז ובהקמת שדה תעופה בינלאומי נוסף.

רמת החיים בישראל עולה בהתמדה לאורך השנים, וניתן לראות זאת בצמיחה בתוצר לנפש

ההמלצה בדו"ח היא להשלים את תוכניות ההשקעה בהקמת רכבת תחתית שתפעל בסינרגיה עם התשתיות הקיימות ותקדם תחבורה ציבורית מודרנית ויעילה

אשר לשוק הדיור, בשנת 2018, מחירי הדיור ירדו באופן מתון, זאת לאחר כ-10 שנות עליה מתמדת ומהירה של מחירי הדירות. מצד הביקוש – הממשלה נקטה צעדים אשר הביאו לירידה במספר הדירות שנרכשו על ידי משקיעים; ומצד ההיצע – הממשלה נקטה צעדים אשר הביאו לגידול במספר התחלות הבנייה. למרות מגמה משמחת זו, בשנתיים האחרונות מספר התחלות הבנייה ירד. על רקע התפתחויות דמוגרפיות הצפויות בשנים הבאות, על הממשלה לתמוך בהגדלת מלאי הדירות באזורי הביקוש, זאת לצד טיפול בחסמים המגבילים את הביקוש למגורים באזורים נוספים.

דו"ח מבקר המדינה: משבר התחבורה הציבורית

מבקר המדינה פרסם במרס 2019 דו"ח מיוחד על משבר התחבורה הציבורית בישראל. בישראל, הצפיפות בכבישים היא מהגבוהות ביותר בקרב מדינות ה-OECD. בשעות שיא קיים גידול מתמיד בעומסים בכבישים. עומסי התנועה גורמים לפגיעה ממשית בכלכלה ובאיכות החיים של האזרחים, בעיקר לאור אובדן שעות עבודה ושעות הפנאי, הגדלת זיהום האוויר וריבוי תאונות דרכים. הדו"ח מתאר כי חוקרים סבורים שאי נקיטת צעדים להפחתת מספר כלי הרכב הפרטיים תביא לעלויות בסך 74 מיליארד שקלים בשנת 2030 בשל אובדן שעות עבודה.

תחבורה ציבורית כוללת אוטובוסים, רכבות כבדות ורכבות קלות. למרות ההתפתחות הכלכלית במדינה, לא הייתה התפתחות של תשתית התחבורה ככלל ושל תשתית המיועדת לתחבורה ציבורית בפרט. מדינת ישראל לא השקיעה די משאבים בחלוף השנים בתחבורה ציבורית. עם השנים הושקעו משאבים רבים בכבישים יותר מאשר בנתיבי תחבורה ציבורית – דבר אשר עודד שימוש ברכב פרטי. ציון כי התחבורה הציבורית הוא אחד הענפים הכלכליים המרכזיים במשק ומשמעותי בכל הנוגע לצמיחה, ליעילות הכלכלית ולפיתוח עירוני ואזורי. התפתחות הענף מהווה תנאי הכרחי לתפקוד יעיל של משק מודרני וצומח. תשתיות תחבורה תורמות לשיפור רווחת האזרחים ולצמצום פערים כלכליים וחברתיים על ידי הנגשת אזורים מרוחקים.

הדו"ח מפרט מהם היתרונות בשימוש בתחבורה ציבורית לעומת שימוש ברכב פרטי, ובתוך כך:

הפחתת הגודש בכבישים – העומס בכבישים גורם לירידה בפריון העבודה, פוגע באספקת סחורות ובכך להתייקרות מוצרים, יוצר זיהום אוויר ופוגע באיכות החיים של האזרחים. על התחבורה הציבורית להיות מהירה, יעילה ותדירה.

קישור הפרברים למרכזי הפעילות – קיים מעבר של אוכלוסייה ממרכזי העיר לפרברים, בעיקר נוכח התייקרות מחירי הדירות ושכר הדירה. על מנת לקצר את זמני הנסיעה ולהפחית את העומס בכבישים, ולצמצם את הפערים החברתיים והכלכליים נדרשת תחבורה ציבורית יעילה.

יעול השימוש במרחב האורבני – מרבית כלי הרכב דוממים במרבית שעות היום – בין אם במקום המגורים, בין בעבודה, ובין באזורי מסחר או בילוי. נדרש להקצות מרחבים גדולים לצורכי חנייה. כמו כן, דרושים כבישים רחבים דים שיכילו תנועת כלי רכב פרטיים, דבר המפחית את המרחבים שיכולים לשמש למסחר, לפארקים ולשטחים ציבוריים שנועדו לשרת את האזרחים.

הפחתת השימוש באנרגיה ופגיעה בסביבה – עלות זיהום האוויר נאמדת בכ-12 מיליארד שקלים בשנה. לתחבורה ציבורית פוטנציאל למזער את זיהום האוויר בעיקר נוכח השימוש במערכות מונעת שפועלות באמצעות אנרגיה ירוקה. שימוש בתחבורה ציבורית יכול גם לצמצם את מפגעי הרעש בעיקר בערים – כדבר הגורם לפגיעה באיכות החיים.

שוויוניות והגברת הנגישות – הנגשת מקומות עבודה, שירותים ציבוריים, אתרי פנאי ומסחר לאוכלוסייה מתאפשרת הודות לתחבורה הציבורית; זאת בעיקר לאוכלוסיות מוחלשות, ביניהן: ילדים, קשישים ובעלי הכנסה נמוכה שאין ברשותה כלי רכב. **הפחתת יוקר המחיה** – הודות להפחתת הוצאת משקי הבית על תחבורה.

התכנון הפיזי של המדינה מנציח את הבעיות הקיימות בכבישים ללא פתרון נראה באופן. בדו"ח מוצגות כמה דוגמאות: ראשית, במרבית השכונות לא קיימת תצורה של מגורים, תעסוקה וביילוי – דבר המגביר את הצורך בהתיינדות, ובתוך כך ברכב פרטי. שנית, מרכזי תעסוקה ממוקמים הרחק מאזורי מגורים. שלישית, קיימת מגמה לפיה

בישראל, הצפיפות בכבישים היא מהגבוהות ביותר בקרב מדינות ה-OECD

העומס בכבישים גורם לירידה בפריון העבודה, פוגע באספקת סחורות ובכך להתייקרות מוצרים, יוצר זיהום אוויר ופוגע באיכות החיים של האזרחים

התכנון הפיזי של המדינה מנציח את הבעיות הקיימות בכבישים ללא פתרון נראה באופן

ישנה התרחקות מהעיר לעבר הפרברים המרוחקים, בהם התלות ברכב פרטי גדלה וזמינות התחבורה הציבורית פוחתת. רביעית, העדר שמירת קרקעות לצורך הקמת נתיבי תחבורה ציבורית ואי-מתן העדפה לנתיבי תחבורה ציבורית.

סקר שערך מבקר המדינה בשנת 2017 מראה שמשמשי התחבורה הציבורית נותנים דגש מיוחד לסוגיית זמני הנסיעה, הכוללת תדירות קווים, עמידה בלוחות זמנים, משך הנסיעה ומועד ההגעה ליעד. שני שלישים מהמשיבים ענו שצפיפות ושירות משפיעים על החלטתם לבחור בתחבורה ציבורית. בקרב המשיבים שאינם משתמשים בתחבורה ציבורית מסתמן כי עמידה בזמנים היא הגורם המשמעותי ביותר. על השאלה: אילו יכולת לשנות משהו בנוגע לתחבורה הציבורית, מה היית משנה? התקבלו תשובות מגוונות המתייחסות לתדירות הנסיעות, נסיעות בשבת, איחורים וזמני נסיעה, שילוביות (מעבר יעיל ומהיר בין אמצעי תחבורה שונים), צפיפות וטיב השירות.

צוין כי מזה כשני עשורים, הממשלה ומשרד התחבורה מכירים בכך שמערכת תחבורה ציבורית ענפה ויעילה היא הדרך המיטבית לפתרון בעיות התחבורה במטרופולין, וכי לתחבורה הציבורית השפעה משמעותית על צמיחת ענפי המשק.

חוק הטכנאים

בפברואר 2019 הוציאה רשות הגנת הצרכן וסחר הוגן [גילוי דעת](#) הכולל הבהרות שונות בנוגע ל"חוק הטכנאים". "חוק הטכנאים", המעוגן בסעיף 18א(ג) לחוק הגנת הצרכן, התשמ"א-1981, נועד להגביל את זמן ההמתנה של צרכן לטכנאי, ולפצות את הצרכן במקרה של עיכוב. ההוראה קובעת: "נדרש ביקור של טכנאי או נציג אחר מטעמו של העוסק במענו של צרכן, יתאם נותן השירות את המועד ואת שעת הביקור עם הצרכן". סעיף 18א(ג) (1) קובע כי זמן ההמתנה לא יעלה על שעתיים, וסעיף 18א(ד) מעגן את זכותו של הצרכן לפיצויים סטטוטוריים במקרה של הפרה. תיקון 55 לחוק הרחיב את תחולת ההוראה לנותני שירותים נוספים, והיא תחול גם במקרים אלה:

1. על תקופת האחריות המורחבת. למוצר יש תקופת אחריות, בדר"כ שנה. למוצרים מסוימים יש תקופת אחריות ארוכה יותר מהרגיל, והחוק חל בכל התקופה שקיימת האחריות והצרכן מקבל בה שירות.
2. התקנה או הסרה של טובין. לדוגמה, התקנת ממירים של הוט או יס.
3. בהתאם לחוזה מתמשך למתן שירות לתיקון טובין תמורת תשלום. אם נקבע בחוזה שהצרכן יקבל שירות ממושך מהעוסק, חוק הטכנאים יחול גם במקרים אלו.
4. בדיקה תקופתית של מתקני גז.
5. על הובלת טובין שהעוסק מכר – גם אם העוסק עצמו אינו מוביל את הטובין.

בגילוי הדעת צוין כי נותני השירותים לעיל הוספו לחוק הטכנאים מן הטעם "שאף בהם מתקיים אותו רציונל שעמד בבסיס החוק במקור, והוא למנוע עיכוב צרכנים בביתם בהמתנה ממושכת". הובהר כי בכל מקרה בו נוצרה הסכמה בין עוסק לצרכן על אספקת המוצר בבית הלקוח, נדרש לתאם עם הצרכן את המועד בו עליו להמתין בביתו לקבלת המוצר. במקרים בהם הוסכם על השארת המוצר מחוץ לדלת הבית, או על אספקה בדרך אחרת (כגון באמצעות שכנים או חנות סמוכה), אין צורך בהימצאות אישית של הצרכן בבית – וממילא חוק הטכנאים לא יחול. הובהר כי חוק הטכנאים חל בין אם הרכישה בוצעה בחנות פיזית ובין אם בקנייה מקוונת באינטרנט. עוסק יכול להציע לצרכן לחכות לקריאה טלפונית והצרכן צריך להסכים לכך. כמו כן, החוק אינו מחייב את העוסק לקבוע את מועד ההגעה בעת רכישת המוצר, אלא שניתן לתאם זאת יום לפני המועד.

עוד בתחום הגנת הצרכן

זה עתה, הרשות להגנת הצרכן ולסחר הוגן פרסמה [הנחיות בדבר הקטנת מוצרים](#). ההנחיות מטפלות בתופעה שבה יצרנים מקטינים מוצרים ללא הפחתה במחיר. פירוש הדבר – העלאת מחירים. מהלך כזה עלול להיות כרוך בהטעיה, שכן הצרכן לא תמיד ער לשינוי. לפי ההנחיות החדשות, על עוסק לפרסם את כמות ההקטנה על אריזת המוצר למשך חצי שנה.

"חוק הטכנאים", המעוגן בסעיף 18א(ג) לחוק הגנת הצרכן, התשמ"א-1981, נועד להגביל את זמן ההמתנה של צרכן לטכנאי, ולפצות את הצרכן במקרה של עיכוב

דו"חות RIA חדשים

החלת חובות דיווח ושקיפות על אגודות עותומאניות

משרד המשפטים פרסם במרס 2019 דו"ח RIA בנושא תקנות האגודות השיתופיות (רשויות האגודה) (תיקון), התשע"ט-2019. הדו"ח נוצר על רקע בעיית הנציג ופיקוח נאות. אגודה שיתופית מנוהלת באופן דמוקרטי ולכל חבר זכות שווה להצבעה. לאור התנהלות דמוקרטית זו נוצר חשש מוגבר לבעיית הנציג, מאחר שמי שמנהל בפועל את האגודה אינו בעל השליטה בה, בשל העדר בעל שליטה. יתרה מזאת, עבור החברים, העלויות והמשאבים הנדרשים לצורך פיקוח נאות הם גבוהים מדי. מצב זה מצריך ממשל תאגידי שיהיו בו כלים מספקים לצורך פיקוח ובקרה על מוקדי כוח.

כיום אין חובה סטטוטורית למנות ועדת ביקורת. קיימות אגודות שיתופיות שהכניסו חובה כזו בתקנוניהן, אך קיימות אגודות בהיקף ניכר שלא עשו כן, ויש אף כאלה שמבקשות להסיר החובה מתקנוניהן. לאור האמור הוצע להחיל חובה על אגודות שיתופיות למנות ועדת ביקורת החל מ"נכח" פעילות מסויים ולהסדיר את פעילות יחסי הגומלין של הנציג עם ועדת הביקורת. התכלית היא לייצר מצב שבו בכל אגודה שהיקף פעילותה אינו מזערי יתקיימו תהליכי ביקורת פנימית שוטפים. אשר יצמצמו הסיכונים לחברי ועדת הביקורת ויתוקנו הליקויים.

בדו"ח נבחנו שלוש חלופות אשר דנו הן בוועדת הביקורת והן במבקר הפנים: החלופה הראשונה התייחסה להשאת המצב הקיים כמות שהוא, תוך עידוד הקמת ועדות ביקורת באמצעות ביקורי פיקוח ובאמצעות נוהל מנחה; החלופה השנייה כללה כמה חלופות משנה שהראשונה שבהן כוללת הטלת חובת מינוי ועדת ביקורת תוך מתן מנגנוני גמישות לרשם בחיוב ובפטור; תת חלופה שנייה במספר כוללת הטלת חובת מינוי ועדת ביקורת החל מרף קבוע ואכיפת חובת מינוי מבקר פנימי או הטלת חובת מינוי מבקר פנימי החל מרף קבוע.

באשר למבקר הפנים נבחנו ארבע חלופות משנה:

חלופת משנה אחת היא להותיר את חובת מינוי המבקר הפנימי כפי שהיא, ולהבהיר כי תתבצע אכיפה שלה. חלופת משנה שנייה הייתה לקבוע רף שרק ממנו ואילך תחול חובת מינוי המבקר הפנימי. לאחר דיונים הוצע רף שכולל שני מבחנים: האחד, היקף פעילות כספית (מחזור של 5 מיליון ₪), מאחר שמדובר בגורם מקצועי שמינוי מטיל עלויות על האגודה, וככל שההיקף אינו גדול, קיימת אפשרות להסתפק בוועדת הביקורת. המבחן השני הוא מבחן מהותי – ככל שהאגודה מחזיקה אמצעי ייצור ומשאבים ציבוריים, שלמצבם השפעה רחבה על חברי האגודה (ועל הציבור בכללותו), קיימת הצדקה לחייבה במינוי מבקר פנימי, שיש לו יכולת גבוהה יותר, בהיותו גורם מקצועי, לזהות סיכונים, להצביע עליהם ולהמליץ באשר לצמצומם (קיבוץ, מושב שיתופי, מושב עובדים, כפר שיתופי).

חלופות משנה השלישית והרביעית התייחסו לשאלת כפיפות המבקר הפנימי. האחת קבעה שהכפיפות תהיה לוועדת הביקורת, והשנייה – לוועד האגודה, תוך קביעת כללים לגבי יחסי הגומלין עם ועדת הביקורת.

לאחר בחינה וקיום שיח עם הציבור, תוך שקילת מבחני עלות-תועלת, נבחרה חלופה השנייה עם חלופות משנה השנייה והרביעית. החלופה השנייה נותנת מענה לקשיים המתעוררים הן ביחס לוודאות ולבהירות של המפוקחים, והן ביחס למשאבים הקיימים אצל הרגולטור לעניין אכיפת החובה. חלופת המשנה השנייה קובעת חובת מינוי מבקר פנים ומוטלת במקומות בהם היא יותר נחוצה ועל כן "מדויקת" יותר. חלופת המשנה הרביעית פותרת את החשש בדבר תלותו והיקף עצמאותו של המבקר הפנימי שכפוף להנהלה – ניתן באמצעות מנגנונים שונים לצמצם את תלותו של המבקר הפנימי ולחזק את עצמאותו, כפי שמוצע בטיטות התיקון (כגון החלת חובת אישור האסיפה הכללית למינויו ולהדחתו וכיוצא בזה). בבחירה זו קיים הסיכוי הגבוה ביותר לקיים ממשל תאגידי תקין וביקורת יעילה.

מערכות חיפוי חוץ דליקים מחומרים מורכבים מתכתיים

משרד האוצר הוציא בינואר 2019 תקנות התכנון והבניה (בקשה להיתר, תנאי ואגרות) (תיקון), התשע"ט-2019. דו"ח RIA נוצר על רקע שימוש במערכות חיפוי מתכתיות

הוצע להטיל על אגודות שיתופיות חובה למנות ועדת ביקורת, החל מנכח פעילות מסויים

שהולכות ותופסות תאוצה בהיקפים משמעותיים בישראל תוך שימוש בחומרי מילוי דליקים, ולקונה הקיימת כיום בתקן ישראלי העוסק בשימוש בחומרים בבניה לפי תגובותיהם בשריפה. התקן עובר בימים אלו שינוי ואמור לתת מענה לשימוש במערכות חיפוי מחומרים מורכבים מתכתיים (MCM), לרבות הצורך בביצוע בדיקת מעבדה לבחינת מקטע חזית לפי תקן בינלאומי מס' 285. בינתיים, כל עוד התיקון אינו בתוקף, קיימת בעייתיות מכיוון שפלטות החיפוי נבדקות ברמת הפלטה הבודדת כשחומר המילוי שעלול להיות דליק כלוא בתוך מעטפת אלומיניום – בדיקה זו לא משקפת את הבניה בפועל כשהפנלים נחתכים וחומר המילוי נחשף.

מבדיקת הנעשה בעולם מתברר שיש הכרה בכך ששימוש במערכות חיפוי ללא ביצוע בדיקת מעבדה מהווה סיכון. הבדיקה המקובלת כיום היא בדיקה של דוגמה של קטע חזית המדמה שריפה. קיימים מספר תקנים בעולם שעוסקים בנושא זה. המכון לחקר הבניה באנגליה מצביע שקבוצת הסיכון היא מבנים מעל גובה של 18 מטרים.

מאחר שמדובר בסכנה לחיי אדם, יש צורך ברור בהתערבות ממשלתית בדומה להוראות אחרות הנוגעות לבטיחות אש. מאחר שמדובר בחומרי בנייה שאינם נראים לעין ויש קושי להחליפם לאחר הבנייה, דרך ההתערבות היא קביעת הוראות שייאכפו בשלב הבנייה.

במסגרת הדו"ח נבחנו החלופות הבאות:

חלופה ראשונה – לאסור שימוש במערכות חיפוי מחומרים דליקים; הגבלת שימוש אך ורק במערכות חיפוי עם מילוי לא דליק או פלטות חיפוי ללא מילוי וכן בידוד ברמת דליקות מחמירה.

חלופה שנייה – לאפשר שימוש במערכות חיפוי ללא הגבלת סוג החומרים בכפוף לעמידה בדרישות תקן מס' 921.

חלופה שלישית – שילוב של שתי החלופות הקודמות, תוך הקלה במצב שבו מותקנים בבניין מתאים.

חלופה רביעית – להותיר את המצב הקיים על כנו ולא לאמץ את תקן מס' 921 לאחר תיקונו.

החלופה שנבחרה היא החלופה השלישית לפיה בבניין גבוה שגובהו עולה על 18 מטרים או רב קומות, הכולל אחד או יותר מהשימושים הבאים: מגורים, בית מלון, דיור מוגן, מוסד רפואי או מעון הכוללים לינה ומעונות סטודנטים.

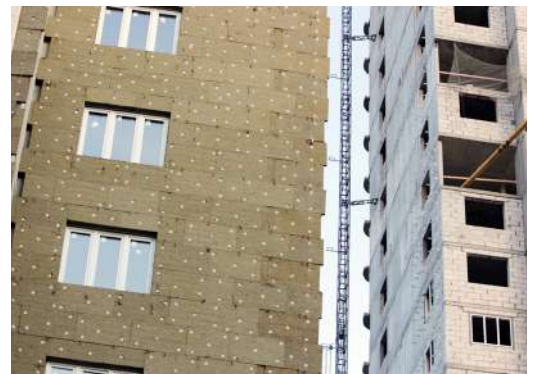
דו"ח הוועדה להתנהלות המערכת הפיננסית בהסדרי אשראי ללווים גדולים

באפריל 2019, ועדת החקירה הפרלמנטרית להתנהלות המערכת הפיננסית בהסדרי אשראי ללווים עסקיים גדולים ("ועדת הטייקונים"), פרסמה דו"ח מסכם. הוועדה התמקדה בהתנהלות הבנקים ובגורמים שאמונים על פיקוחם. ממצאי הדו"ח משקפים תמונה עגומה בכל הקשור לבנקים ולרגולטורים ונמתחת בו ביקורת נוקבת על המערכת הפיננסית בישראל.

התנהלות הבנקים סובלת משתי בעיות חמורות. הראשונה, הבנקים במשך שנים העניקו הלוואות בתנאים מועדפים ללווים עסקיים גדולים שמהווים קבוצה מצומצמת בחברה הישראלית. כתוצאה מהתנאים המועדפים, הלווים הגדולים נהנו מיתרון מובנה למול המתחרים שלהם וכך נפגעה התחרות במשק. הבעיה השנייה נעוצה במדיניות הבנקים שמתירה "תספורות" אדירות מחובות לאחר שהלווים כשלו בפירעון חובותיהם. מלבד העובדה ששוב נחשף חוסר שוויון בין האזרחים בישראל, נוצרת תופעה של סבסוד צולב: רוב העם שאינו זוכה להקלות מממן דרך החסכונות שלו, המוחזקים בידי הבנקים, את אותו מיעוט מיוחס. מכאן מתבקשת השאלה: כיצד הגיוני שהבנקים התנהלו כך במשך שנים? התשובה לכך הצריכה מהוועדה לבצע בחינה מעמיקה של התנהלות הרגולטורים.

הדו"ח מבקר מספר רגולטורים במערכת הפיננסית בישראל: רשות ניירות ערך, רשות שוק ההון, רשות התחרות והפיקוח על הבנקים. עיקר הביקורת הופנתה לעבר הפיקוח על הבנקים בבנק ישראל, אותה נתאר בתמצית.

מאחר שמדובר בסכנה לחיי אדם, יש צורך ברור בהתערבות ממשלתית בדומה להוראות אחרות הנוגעות לבטיחות אש

ממצאי הדו"ח משקפים תמונה עגומה בכל הקשור לבנקים ולרגולטורים ונמתחת בו ביקורת נוקבת על המערכת הפיננסית בישראל

הפיקוח על הבנקים היא יחידה בתוך בנק ישראל והוא למעשה הרגולטור של המערכת הבנקאית. תפקידו העיקרי הוא שמירה על יציבותה וחוסנה של המערכת הבנקאית. הוועדה התייחסה לפיקוח על הבנקים "כרגולטור שבו אשר לא פועל להרתעת מפוקחיו" ופירטה מספר כשלים בהתנהלותו.

מחקירת הוועדה התגלה, כי התנהלותם הפגומה של הבנקים במתן האשראי הייתה ידועה היטב לרגולטור. בין השנים 2003–2017 נמצאו בדו"חות הביקורת של הפיקוח כ-168 מקרים שבהם נמצאו חריגות מהוראות ניהול בנקאי תקין. למרות זאת, לא היה מקרה אחד שבו הוטלה סנקציה על הבנקים או על נושאי המשרה בהם בגין אותן חריגות. הפיקוח הסביר כי הוא טיפל בכשלים באמצעות אכיפה בלתי פורמלית שבה לא מופעלים כלי האכיפה הקבועים בחוק, והאמצעי המרכזי שיושם היה "הזזת" נושאי משרה בכירים במערכת הבנקאית (הפיקוח לא מסר את המיקום שאליו הוזזו אותם בכירים בעקבות הכשל במתן האשראי, וכן לא מסר את מספר ההזזות המדויק). הוסבר כי מדיניות הפיקוח של בנק ישראל על הבנקים אינה כוללת אכיפה מנהלית או סנקציות, אלא מבוססת על דיאלוג ושכנוע נמשך עם הבנקים. הדיאלוג ברובו מתבטא בהערות לתיקון הליקויים ולעיתים בשינוי של הוראות ניהול בנקאי תקין.

הוועדה חקרה מספר מקרים בהם נמצאו כשלי אכיפה מצד הפיקוח על הבנקים וביניהם פרשת הלבנת ההון בבנק לאומי. בין השנים 2001–2011, בנק לאומי סייע ללקוחות אמריקניים בפתיחת חשבונות לא מוצהרים במדינה זרה לשם הסתרת נכסים מרשויות המס האמריקניות תוך הגשת דו"חות כוזבים לרשויות. למרות הפעולות הלא חוקיות מצד הבנק, הפיקוח לא הטיל סנקציות על בכירי הבנק, על אף שאותן פעולות גררו קנסות כבדים מצד הרשויות בארצות הברית בהיקף של כ-400 מיליון דולר. לדברי הפיקוח, "כל האנשים שעסקו בנושא האמריקני בבנק לאומי בעבר לא נמצאים בבנק", ואולם, הפיקוח סירב לפרט בפני הוועדה אם אותם אנשים פרשו או הוזזו. עצם העובדה שבנק לאומי לא מצא לנכון לדווח על מעשיו לרגולטור, ועצם העובדה שלא ננקטו נגד הבנק צעדי אכיפה, יש בהן להמחיש את היעדר ההרתעה בקרב הבנקים.

המסקנה המרכזית היא כי מדיניות האכיפה הנוכחית של הפיקוח על הבנקים אינה מייצרת הרתעה אפקטיבית מול המערכת הבנקאית. האכיפה הבלתי פורמלית של הזזת נושאי משרה אינה יעילה ולאמיתו של דבר הרגולטור אינו מפעיל כראוי את אמצעי האכיפה שברשותו. בין הפתרונות שהוועדה הציעה לצורך שינוי מדיניות הפיקוח מצויה בהקמת ועדה פרלמנטרית לפיקוח על מהלכי הרגולטור. כמו כן, הוצע לחזק את יכולות החקירה של הרגולטור באמצעות הקמת מחלקות חקירה בפיקוח על הבנקים (כפי שיש אצל רגולטורים אחרים). לשם הגברת יכולת ההרתעה של הרגולטור הוצע לחזק את כלי האכיפה שעומדים לרשותו בחוק.

הוועדה דנה במספר בעיות רוחביות במערכת הפיננסית בישראל, וביניהן:

1. **תופעת ה"דלת המסתובבת"** – זו תופעה של מעבר ממשרות ציבוריות בשורות הרגולטור למשרות בכירות בתאגידים המפוקחים, וכן תנועה הפוכה מהמפוקח למפקח. תופעה זו היא ביטוי לקשרי הון-שלטון שבמסגרתה מוחלפות טובות הדדיות בין הרגולטור לבין החברות המפוקחות. קיים חשש שהמפקח יימנע מלהטיל סנקציות על המפוקח על מנת שבעתיד תוצע לו משרה נוצצת במגזר הפרטי. אף שלא מוחלפות טובות בין הצדדים, ייתכן שבעקבות המעבר בין המגזרים המפקח יידרש לבקר את עמיתו לשעבר בבנק שבו עבד והדבר עלול להשפיע על שיקוליו באכיפה. בנוסף, באופן טבעי, אם המפקח ישב בעבר בכיסאו של המפוקח הוא עלול לחוש הזדהות יתר עם הסיבות והמניעים של המפוקח לפעול כפי שפעל, ושוב, הדבר עלול להשפיע על שיקוליו המקצועיים. תופעה זו היא בין הגורמים העיקריים לשבי של הרגולטור בידי המפוקח. התופעה בישראל נובעת משתי סיבות: מספרם הקטן של תאגידים בנקאיים ותקופת הצינון במגזר הפיננסי. הוועדה סברה כי תקופת הצינון בישראל במגזר הפיננסי אינה מאוזנת דיה וכי יש להאריכה. כך למשל, תקופת הצינון לעובדי רשות ניירות ערך היא שלושה חודשים; בעיני הוועדה שינוי החוק תוך הארכת תקופת הצינון יוכל אולי לרפא את החשש לשבי הרגולטור.

מחקירת הוועדה התגלה, כי התנהלותם הפגומה של הבנקים במתן האשראי הייתה ידועה היטב לרגולטור

הוועדה חקרה מספר מקרים בהם נמצאו כשלי אכיפה מצד הפיקוח על הבנקים וביניהם פרשת הלבנת ההון בבנק לאומי

קיים חשש שהמפקח יימנע מלהטיל סנקציות על המפוקח על מנת שבעתיד תוצע לו משרה נוצצת במגזר הפרטי

2. **ניגודי עניינים ודירקטורים בבנקים** – הוועדה גילתה כשלים בממשל התאגידי של הבנקים בכל הקשור לניגודי עניינים בדירקטוריון. עיקר הכשל בא לידי ביטוי בדירקטורים החיצוניים – אלו אמורים להיות בעלי שיקול דעת עצמאי ולהגן על כספי הציבור המוחזקים בבנקים. הוועדה חקרה וגילתה מקרים שבהם דח"צים בבנקים מונו רק בשל קשריהם עם בעל השליטה. כמו כן, אותם דח"צים היו תלויים בבעל השליטה בבנק בשל תמריצים שהוצבו בפניהם כמו קדנציות נוספות כדח"צ בדירקטוריון הבנק או בחברות אחרות שבשליטת בעל השליטה. בעקבות תמריצים אלו, הדח"צים פיקחו בצורה רופפת על התנהלות הבנק ולא היו אקטיביים. בנוסף, אותם דירקטורים לא החזיקו במיומנויות הנדרשות לצורך מילוי התפקיד החשוב. הוועדה סברה כי החוק כיום, למרות שהוא מסדיר את הסוגיה בצורה מקיפה יחסית, אין בו די. הומלץ להקים ועדה ייעודית שתבחן את סוגיית הדירקטורים בתאגידים בנקאיים ובגופים המוסדיים.

3. **הגברת השקיפות בפעילותם של גופים פיננסיים** – כיום, המידע הגלוי לציבור בכל הקשור למידע הפיננסי שמצוי בידי הרגולטורים הוא מצומצם, וזאת משום שהחוק מגביל את הגילוי בעניין. היעדר השקיפות בנושא מחזקת את הכשלים שנחקרו על ידי הוועדה ואף מונעת אפשרות לטיפול בבעיה. בסוגיה זו, הוועדה המליצה להקנות לנגיד או לממונה סמכות לגלות מסמכים כשהעניין הציבורי מצדיק זאת, ואכן ראוי כי תתבצע רביזיה בנושא היות שהבנקים מנהלים את כספי הציבור ויש עניין רב בחשיפת דרכי הניהול שלהם.

4. **סמכויות אכיפה** – החוקים שמסדירים את סמכויות הפיקוח בתחום הפיננסי אינם קוהרנטיים דיים וישנם פערים בין הרגולטורים מבחינת הסמכויות המוענקות להם. בנוגע לבנק ישראל, למשל, הוועדה סברה כי לפיקוח על הבנקים אין מספיק סמכויות לשם יצירת הרתעה אפקטיבית. אם לדוגמה תאגיד בנקאי מסוים יחרוג מהוראות הניהול התקין למתן אשראי סכום הקנס שהפיקוח יוכל להטיל יהיה מוגבל ל-1 מיליון ש"ח. למעלה מכך: ארסנל אמצעי האכיפה שעומדים לפיקוח על הבנקים הוא יחסית נחות לעומת האמצעים שיש לרגולטורים אחרים כגון: אמצעי אכיפה על תנאי, התראה מנהלית וכדומה. בעניין זה, הוועדה המליצה לחזק את המאסדרים הפיננסיים ולנסות ליצור האחדה של סמכויות ככל הניתן.

לדו"ח הוועדה:

<http://www.knesset.gov.il/committees/heb/docs/cc20.pdf>

ולבסוף, בשורה משמחת: ישראל מקדמת את שיפור הרגולציה

ארגון ה-OECD פרסם לאחרונה דו"ח, המסכם פרויקט משותף עם ממשלת ישראל לשיפור הרגולציה בישראל, תחת הכותרת: Strengthening Capacities and Institutions for Co-ordinating Regulatory Policy and Measuring Regulatory Burdens.

בעקבות פניה של ממשלת ישראל לחטיבת המדיניות הרגולטורית של ארגון מדינות ה-OECD, להערכת השינויים שביצעה הממשלה לשיפור הרגולציה הישראלית (מכוח החלטת ממשלה 2118), בדקה החטיבה את הרגולציה המוסדית בישראל, החל משנת 2017. ואלה עיקר הממצאים:

- הדרישה להקטנת הנטל הרגולטורי במסגרת החלטת ממשלה 2118 היא החלטה חשובה המניחה את התשתית לקיום מדיניות רגולטורית ראויה.
- בישראל ישנה תמיכה פוליטית חזקה לצמצום העומס המנהלי הרגולטורי.
- מדיניות הערכת הרגולציה הקיימת יכולה לסייע לממשלת ישראל לאזן סיכונים בצורה יעילה יותר.
- השמת מובילי רגולציה במשרדי ממשלה משקפת את המצב הבינלאומי הקיים ומהווה יסוד הכרחי ליישום הרפורמה הרגולטורית המשתקפת בהחלטת הממשלה 2118, אולם מינוי תפקיד זה במשרדי הממשלה אינו מתבצע בהתאם.
- השמת מובילי רגולציה במשרדי ממשלה משקפת את המצב הבינלאומי ומהווה יסוד הכרחי ליישום הרפורמה הרגולטורית המשתקפת בהחלטת הממשלה 2118,

הוועדה גילתה כשלים בממשל התאגידי של הבנקים בכל הקשור לניגודי עניינים בדירקטוריון

הוועדה המליצה להקנות לנגיד או לממונה סמכות לגלות מסמכים כשהעניין הציבורי מצדיק זאת

הוועדה המליצה לחזק את המאסדרים הפיננסיים ולנסות ליצור האחדה של סמכויות ככל הניתן

אולם מינוי תפקיד זה במשרדי הממשלה אינו מתבצע בהתאם.
- ככל שבעלי תפקידים במשרדי הממשלה יהיו שותפים להליך הערכת השפעות הרגולציה העתידה (RIA) כך תגדל הגמישות לשינוי הערכה זו. בישראל, אין שקיפות באשר לנגישות בעלי עניין לשלב התחלתי זה ואף נראה כי למרות שהחלטת הממשלה 2118 קובעת כי יש להתייעץ עם הציבור טרם קבלת החלטה בעניין בפועל, הליך זה אינו מתבצע.

- משרד ראש הממשלה בודק את קיום הליכי ה-RIA כראוי בחקיקה ראשית ומשנית. הדו"ח מדגיש כי ככל שתוצאות ה-RIA מראות זאת, יש להפסיק את החקיקה הרלוונטית. בניגוד, נמצא כי בישראל למרות תוצאות ה-RIA השליליות עדיין החוק ו/או התקנה יקודמו.

- ישנו חוסר תיאום והתייעצות בין משרדי הממשלה לבין רגולטורים אחרים.
- ישנם משרדי ממשלה שאינם עורכים הליכי RIA, בניגוד להחלטת ממשלה 2118.
- למרות שתוצאות הליכי ה-RIA בעלות יכולת השפעה על האזרחים ובעלי העסקים בארץ, הן עדיין לא מיושמות לתכנון עתידי וארוך טווח.

- למרות שתוצאות הליכי ה-RIA הן בעלות יכולת השפעה על האזרחים ובעלי העסקים בארץ, הן עדיין לא מיושמות לתכנון עתידי וארוך טווח.

כחלק מהמלצות הדו"ח, החטיבה מדגישה כי על ישראל להמשיך במאמצי לפיתוח המדיניות הרגולטורית באמצעות החלטה 2118 המהווה נקודת פתיחה טובה לביסוס מדיניות כלל ממשלתית שתביא להתפתחות הרגולציה בישראל באמצעות הערכת השפעותיה. על ישראל להשקיע בפיתוח הליכי ה-RIA מאחר שהם משמעותיים לצורך קבלת החלטות יעילות יותר בנושא הנדון לפני משרדי הממשלה. לסיום, ממליצה החטיבה לממשלת ישראל לשפר הצגת פעולותיה כדי למנוע בלבול באשר למטרות הליכי ה-RIA והפחתת הרגולציה. כחלק מהמלצות הדו"ח, החטיבה מדגישה כי על ישראל להמשיך במאמצי לפיתוח המדיניות הרגולטורית באמצעות הליך הערכת השפעות. על ישראל להשקיע בפיתוח הליכי ה-RIA מאחר שהם משמעותיים לצורך קבלת החלטות יעילות יותר בנושא הנבחן.

לדו"ח ראו:

http://regulation.gov.il/uploads/reports/7/OECD_REPORT.pdf

על ישראל להמשיך במאמצי לפיתוח המדיניות הרגולטורית באמצעות הליך הערכת השפעות. על ישראל להשקיע בפיתוח הליכי ה-RIA מאחר שהם משמעותיים לצורך קבלת החלטות יעילות יותר בנושא הנבחן

